

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 9/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av yrkeshögskolelagen och av vissa lagar som har samband med den

Till kulturutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 februari 2013 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av yrkeshögskolelagen och av vissa lagar som har samband med den (RP 9/2013 rd) till kulturutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till kulturutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Maiju Tuominen, undervisnings- och kulturministeriet
- professor Tarmo Miettinen
- professor Olli Mäenpää.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— professor (emeritus) Teuvo Pohjolainen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen ändringar i yrkeshögskolelagen, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt universitetslagen. Dessutom föreslås lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning och den paragraf som gäller lärarnas ställning i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier bli upphävda.

Grunderna för tillstånd för yrkeshögskola föreslås bli reviderade och giltigheten för de nuvarande tillstånden föreslås upphöra när lagen om ändring av yrkeshögskolelagen träder i kraft. Då nya tillstånd beviljas betonas inte bara utbildningsbehovet, utan också synpunkter som gäller verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet. Undervisnings- och kulturministeriets beslut om utbildningsprogram frångås och i

tillstånden ska det läggas fast vilka examina som kan avläggas och vilka examensbenämningar som ska används vid yrkeshögskolorna. Statsrådet ska dessutom kunna bevilja rätt att ordna yrkespedagogisk lärarutbildning.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2014. I avsnittet om lagstiftningsordning bedömer regeringen förslaget med avseende på 121 § kommunal självstyrelse och 123 § 2 mom. i grundlagen. Enligt 123 § 2 mom. ska bestämmelser om grunderna för annan undervisning som staten och kommunerna ordnar samt om rätten att ordna motsvarande undervisning i privata läroanstalter utfärdas genom lag. Dessutom bedöms förslaget med avseende på 124 § i grundlagen, som gäller överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Enligt regering-

en kan lagarna stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen rekommenderar dock att yttrande inhämtas av grundlagsutskottet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Tillstånd för yrkeshögskola

Hur tillstånd beviljas. Utifrån 6 § i yrkeshögskolelagen krävs det tillstånd för att driva en yrkeshögskola. Villkoren för tillstånd föreslås bli kompletterade med att sökanden ska ha ekonomiska och operativa förutsättningar att ordna yrkesskolans uppgifter på behörigt sätt.

Utskottet har bedömt tillståndsvillkoren mot 123 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 74/2002 rd). Där sägs det att bestämmelser om rätten för stat och kommuner att i privata läroanstalter ordna annan undervisning än den som motsvarar universitetsundervisning ska utfärdas genom lag. Enligt förarbetena till grundlagen (GrUB 10/1998 rd) hänvisar den här typen av regleringsreservation i grundlagen till att den mer ingående regleringen bestäms utifrån en kombination av grundlagen och en vanlig lag. Utskottet har inte ansett det vara något problem i konstitutionellt hänseende att det krävs tillstånd för att få driva yrkeshögskola, och förslaget kräver ingen ny bedömning av frågan (GrUU 74/2002 rd).

Statsrådet har enligt förslaget rätt att fritt bevilja tillstånd för yrkeshögskola. Utskottet har också lagt fast att lagstiftningsordningen inte påverkas av det i den här typen av regleringar, men har ändå ansett det vara mer lämpligt att bestämmelsen innebär bunden tillståndsprövning (GrUU 74/2002 rd).

Återkallelse av tillstånd. På grundval av 6 § 3 mom. kan statsrådet ändra eller återkalla tillståndet om "orsaker som har samband med upprätthållandet av yrkeshögskolan kräver detta". De föreslagna bestämmelserna stämmer överens med de gällande bestämmelserna, som utskottet har ansett vara problematiska eftersom de är dif-

fusa, särskilt om man beaktar att återkallelse av tillstånd är en myndighetsåtgärd som ingriper betydligt mer kraftfullt i sammanslutningens rättsliga ställning än avslag på ansökan. Utskottet upprepar sin åsikt att bestämmelserna bör preciseras i det här hänseendet (GrUU 74/2002 rd).

När tillstånd upphör att gälla. Enligt ikraftträdandebestämmelsen i det första lagförslaget upphör tillstånden för alla yrkeshögskolor att gälla när lagen träder i kraft. En översyn av tillståndsbestämmelserna ingår nämligen i revideringen av yrkeshögskolesystemet. Av propositionen framgår det att systemet inte längre tillgodoser utbildningsbehoven i samhället och arbetslivet och inte uppfyller behoven i högskoleomvärlden.

Utskottet har ansett att bestående tillstånd i sig inte är skyddade mot åtgärder från lagstiftarens sida. Eventuella inskränkningar visavi lagstiftaren kan hänga samman med skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna. Men tillståndshavaren bör kunna lita på att tillståndsvillkoren håller och är skyddade mot ändringar som inte är kopplade till särskilda orsaker eller skeenden som inträffat efter att tillståndet beviljades (GrUU 19/1998 rd).

När tillståndet upphör att gälla påverkas den rättsliga ställningen för den sammanslutning som driver en yrkeshögskola på samma sätt som när tillståndet återkallas, vilket också kan göras när det sker väsentliga förändringar i utbildningsbehovet. Tillståndshavaren har alltså inte haft någon grundad anledning att tro att tillståndet fortgår. Bestämmelserna hänger också samman med den översyn av yrkeshögskolorna som görs till följd av en förändrad omvärld. Lagstiftningen bereder inga konstitutionella problem.

Bestämmelserna påverkar också de studerande som studerar vid yrkeshögskolor som dras och som inte hinner bli klara med studierna innan lagen träder i kraft. Förslaget är av betydelse med avseende på 16 § 2 mom. i grundlagen, som föreskriver att det allmänna ska säkerställa lika möjligheter för var och en att enligt sin förmåga och sina särskilda behov också få annan utbildning än grundläggande utbildning. Därför är det viktigt att de studerandes villkor tryggas i en

övergångsbestämmelse om temporärt tillstånd och möjlighet att slutföra studierna på en annan yrkeshögskola.

Ställningstagande

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 22 mars 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Outi Mäkelä /saml
medl. Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml
Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst

Markus Lohi /cent
Raimo Piirainen /sd
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Tapani Tölli /cent
Anu Urpalainen /saml
ers. Kimmo Sasi /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Timo Tuovinen.